

მანანა კობახიძე, ნინო ადამია, ლაშა ჭელიძე, ირინე კეკელიძე, მაია ბერიძე,
თეა ზარქუა, ნატო ნაკუდაშვილი, მარინე ცაბაძე, ხათუნა კუპრაშვილი

ალერგიული დაავადებების კლინიკური მანიფესტაციები და მათი ეპიდემიოლოგიური მაჩვენებლები საქართველოში

თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი, გ. ჟვანიაშვილის პედიატრიული კლინიკა,
მ. იაშვილის პედიატრიული ცენტრალური კლინიკა, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Doi: <https://doi.org/10.52340/jecm.2025.06.34>

MANANA KOBAKHIDZE, NINO ADAMIA, LASHA TCHELIDZE, IRINE KEKELIDZE, MAIA
BERIDZE, TEA ZARKUA, NATO NAKUDASHVILI, MARINE TSABADZE, KHATUNA KUPRASHVILI
CLINICAL MANIFESTATIONS OF ALLERGIC DISEASES AND THEIR EPIDEMIOLOGICAL
INDICATORS IN GEORGIA

Tbilisi State Medical University, G. Zhvania Pediatric Clinic, M. Iashvili Children's Central Hospital,
Akaki Tsereteli State University

SUMMARY

The aim of the study was to study the epidemiological characteristics of various allergic diseases, including food allergy, atopic dermatitis, allergic rhinitis and bronchial asthma, in our clinics, according to the outpatient visit, in the children and adult population. As a result of the epidemiological study, the diagnosis of allergic diseases in the children's population: atopic dermatitis, food allergy, allergic rhinitis and bronchial asthma was based on the clinical picture of the disease. Patients were assessed using special standardized questionnaires. Great importance was attached to the symptoms of this population, where there is practically no laboratory test that would independently determine the presence of this allergic atopy. Thus, the significance of the impact of each factor and its relationship with morbidity in the population were analyzed. According to the data obtained, the proportion of controllable risk factors is high, which can serve as a basis for developing targeted and effective preventive measures for allergic diseases in the child population.

Keywords: allergic diseases, epidemiology, indicators, children, Georgia

შესავალი: ალერგია და ალერგიული დაავადებები მსოფლიო საზოგადოებრივი ჯანდაცვის გლობალურ პრობლემას წარმოადგენს. მსოფლიოს მოსახლეობაში, განვითარებულ ინდუსტრიულ ქვეყნებში, ალერგიული დაავადებების შემთხვევების მუდმივი ზრდა აღინიშნება და ეს ტენდენცია უფრო და უფრო მატულობს. დღესდღეობით, მსოფლიო ალერგიის ორგანიზაციის (WAO) მონაცემებით, ალერგიული დაავადებების გავრცელება მთელ მსოფლიოში დიდ მასშტაბებს აღწევს.

ალერგიული დაავადებების გავრცელება მსოფლიო მოსახლეობაში 35-40%-ს შეადგენს და უკიდურესად სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს. ბავშვთა პოპულაციაში ალერგიის გავრცელება 15-25%-ია და ჯანმო-ს პროგნოზით, ალერგიული პათოლოგიების 1-2%-იანი ზრდაა მოსალოდნელი ყოველ მომდევნო ათწლეულში [1,3,6].

ჯანმო-სა და WAO-ს პროგნოზებით, ალერგიის გავრცელების ზრდის ძირითადი მიზეზები იქნება გარემოს დაბინძურება, გლობალური დათბობა და მიგრაციული პროცესების ზრდა. ბოლო საუკუნეების მოლეკულურ და ბიოლოგიურ იმუნოლოგიაში მიღწეულმა დიდმა მიღწევებმა ხელი შეუწყო ალერგიული დაავადებების პათოლოგიურ-ფიზიოლოგიური მექანიზმებისა და მათი განვითარების ფართო შესწავლას. ერთ-ერთ შედარებით კარგად შესწავლილ ალერგიულ დაავადებაზე (ბრონქული ასთმა და ალერგიული რინიტი, ყვავილის მტვრის დაავადება, ატოპური დერმატიტი და საკვებისმიერი ალერგია) შემუშავდა რამდენიმე მნიშვნელოვანი დოკუმენტი (GINA, ARIA და ISAAC). მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა ატოპური დერმატიტის, სეზონური დერმატიტის, კონტაქტური დერმატიტის, ჭინჭრის ციების, ანგიონევროზული შეშუპებისა და

ფსორიაზის მკურნალობაში. ალერგიული დაავადებების, კერძოდ, საკვებისმიერი ალერგიის, ატოპიური დერმატიტის, ალერგიული რინიტისა და ბრონქული ასთმის გავრცელების ზრდის ტენდენცია, მისი ვარიაციის დიაპაზონი პოპულაციებში, სამედიცინო-სოციალური მნიშვნელობა და გავლენა ცხოვრების ხარისხზე ხაზს უსვამს ამ დაავადების პოპულაციური კვლევის მნიშვნელობას საქართველოში.

კვლევის მიზანი გახლდათ საკვებისმიერი ალერგიის, ატოპიური დერმატიტის, ალერგიული რინიტისა და ბრონქული ასთმის ეპიდემიოლოგიური მახასიათებლების შესწავლა, ჩვენი კლინიკებიდან და ამბულატორიული ვიზიტებიდან მიღებული მონაცემების საფუძველზე, ბავშვთა და მოზარდთა პოპულაციებში [2,4,5].

კვლევის მასალები და მეთოდები: ალერგიული დაავადებების სიმპტომების აქტიური იდენტიფიცირება, ე.ი. გავრცელების შესწავლა განხორციელდა 2023-2025 წლების მონაცემების საფუძველზე კლინიკებში პაციენტების გამოკვლევისა და ამბულატორიული ვიზიტების შედეგებიდან. ერთეულოვანი ეპიდემიოლოგიური კვლევის საფუძველზე შემუშავდა კითხვარი. შემუშავდა ალერგიული დაავადებების გაფართოებული კვლევის სპეციალიზებული კითხვარი. შემონშდა ალერგიული დაავადებების დიაგნოსტიკური კრიტერიუმები: საკვებისმიერი ალერგია, ატოპიური დერმატიტი, ალერგიული რინიტი და ბრონქული ასთმა, GINA-ს, ARIA-ს და ISAAC-ის მიხედვით, LORIA-ს მიერ მოწოდებული კლასიფიკაციის გათვალისწინებით. წარმომადგენლობითი კვლევითი ჯგუფი შეირჩა თბილისის, ქუთაისისა და მიმდებარე ტერიტორიების მაცხოვრებლებისგან და მოიცავდა 4-6 თვიდან 17 წლამდე ასაკის 1250 ბავშვს, მათ შორის 485 გოგონას და 765 ბიჭს. კვლევის პირველ ეპიდემიოლოგიურ ფაზაში ჩატარდა გამოკითხვა, კითხვარები შევსებული იყო უშუალოდ მშობლებთან საუბრისას. კითხვარი ორიენტირებული იყო ალერგიული დაავადებების (საკვებისმიერი ალერგია, ატოპიური დერმატიტი, ალერგიული რინიტი, ასთმა) სიმპტომების იდენტიფიცირებაზე - მათ პირველად დიაგნოზზე. დიაგნოზის კლინიკური დადასტურება განხორციელდა GINA, ARIA, ISAAC და LORIA დიაგნოსტიკური კრიტერიუმების საფუძველზე. მეორე ფაზაში, ალერგიული დაავადებების სპეციალიზებული გაფართოებული რუკის საფუძველზე, გამოკითხეს ის რესპონდენტები, რომლებმაც დადებითად უპასუხეს ალერგიული დაავადებების სიმპტომების შესახებ კითხვებს „ოდესმე“.

ჩატარდა კლინიკური ალერგოლოგიური კვლევა პოპულაციაზე (700 პაციენტი), რომლებმაც ბოლო 20 თვის განმავლობაში მიუთითეს ალერგიული დაავადებების სიმპტომები. სპეციფიკური დიაგნოსტიკის მიზნით, პაციენტების გარკვეული ნაწილიდან აღებული იქნა ალერგიული კანის ნიმუშები ALK scherax-ის სტანდარტული ნაკრების გამოყენებით. სტანდარტული ნაკრები მოიცავდა საკვებზე, მცენარეულ, მედიკამენტებზე და საყოფაცხოვრებო ალერგენებზე ალერგიის ტესტებს. პაციენტების ნაწილში IgE დონის გაზომვა განხორციელდა იმუნოფერმენტული მეთოდით.

ამრიგად, თბილისის, ქუთაისის და მიმდებარე ტერიტორიების ბავშვების პოპულაციაში ალერგიული დაავადებების ეპიდემიოლოგიური კვლევა ჩატარდა კლინიკური ეპიდემიოლოგიის პრინციპების დაცვით და ეფუძნებოდა შემდეგ მასალას - ბავშვთა წარმომადგენლობითი პოპულაცია (1250 ბავშვი). ბავშვთა კლინიკურ-ალერგოლოგიური კვლევის შედეგები; კვლევის შედეგების მათემატიკური ანალიზი მოწოდებული იქნა Microsoft Excel 2010-ისა და SPSS/V16.5 პროგრამული პაკეტის გამოყენებით და $p < 0.05$ მიღებული იქნა სანდოობის კრიტიკულ მნიშვნელობად.

შედეგები: შესწავლილი პოპულაციის ასაკობრივი გრადაცია მოიცავდა ოთხ ჯგუფს: პირველ ჯგუფში შედიოდნენ 4 თვიდან 4 წლამდე ასაკის ბავშვები; მეორე ჯგუფში შედიოდნენ 4-დან 8

წლამდე ასაკის ბავშვები; მესამე ჯგუფში შედიოდნენ 8-დან 12 წლამდე ასაკის ბავშვები; ხოლო მეოთხე ჯგუფში შედიოდნენ 12-დან 17 წლამდე ასაკის ბავშვები. გამოკითხვის შედეგების თანახმად, 29 თვის განმავლობაში ქავილის ეპიზოდები აღენიშნებოდა შესწავლილი პოპულაციის პირველი ჯგუფის 2.9%-ს, მეორე ჯგუფის 9.9%-ს, მესამე ჯგუფის 7.7%-ს და მეოთხე ჯგუფის 14.8%-ს, ეს სიმპტომი არ აღენიშნებოდა გამოკითხული პოპულაციის დანარჩენ ნაწილს. რინორეა აღენიშნებოდა პირველი ჯგუფის ბავშვების 3.5%-ს; მეორე ჯგუფის 10.5%-ს; მესამე ჯგუფის 11.4%-ს; და მეოთხე ჯგუფის 14.7%-ს, დანარჩენს ეს სიმპტომები არ აღენიშნებოდა. სანდობა $p > 0.5$ იყო. სხვადასხვა საკვებზე საკვებისმიერი ალერგია მთელი პოპულაციის 4.2%-ში დაფიქსირდა. ატოპიური დერმატიტის გავრცელება ყველაზე მაღალი იყო პირველი ჯგუფის პოპულაციაში - 6% და სხვა ჯგუფებში - II - 1.4%; III - 0.7%, IV - 0.5%, $p > 0.5$ სანდობით.

ხიხინის ეპიზოდები დაფიქსირდა პირველი ჯგუფის 0.8%-ში; მეორე ჯგუფის 2.7%-ში; მესამე ჯგუფის 1.9%-ში და მეოთხე ჯგუფის 3.4%-ში (სადაც ბიჭების რაოდენობა უფრო მაღალი იყო, გოგონებთან შედარებით და მოსახლეობის 2.9% მოიხმარდა თამბაქოს). მოსახლეობის 91.2%-ს არ აღენიშნებოდა ხიხინის სიმპტომები.

ძილის დარღვევები დაფიქსირდა მთელი პოპულაციის 9.7%-ში. გაღიზიანება დაფიქსირდა მოსახლეობის 3.5%-ში. ინფექციის არსებობა შემთხვევათა 7.4%-ში დაფიქსირდა, ყველაზე მეტად პირველ ჯგუფში, შემთხვევათა 3.7%-ში (II - 1.2%, III - 1.8%, IV - 1.7%) და პოპულაციის 91.6%-ში ეს სიმპტომი არ იყო მითითებული $p > 0.5$ სანდობით. ხშირი რესპირატორული ინფექციები აღინიშნა პოპულაციის 20.9%-ში. გამოკითხული ბავშვების 41.5%-მა მიუთითა, რომ სიმპტომები უარყოფითად მოქმედებს მათ ყოველდღიურ ცხოვრებასა და საქმიანობაზე. ნაკლებად გამოხატული დისკომფორტი აღინიშნა გამოკითხულთა დაახლოებით 35%-მა.

რაც შეეხება ალერგიული რინიტის სიმპტომებს, კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ კვლევის 20 თვის განმავლობაში, 7 განმეორებითი ცემინების ეპიზოდები აღინიშნა პოპულაციის 16.8%-ში, ცხვირის ქავილი - პოპულაციის 19.6%-ში, რინორეა - 18.9%-ში, ცხვირის გაჭედვა - 13.8%-ში, ცრემლდენა და თვალეების ქავილი - 5.7%-ში. ალერგიული რინიტი ბავშვთა პოპულაციის 19.3%-ს დაუდგინდა. დადგინდა გვიანი დიაგნოსტიკის მაღალი პროცენტი ($P < 0.001$) და მსუბუქი და საშუალო სიმძიმის ინტერმისიული ალერგიული რინიტის გავრცელება.

რაც შეეხება ბრონქული ასთმის არსებობას, კვლევის თანახმად, ის თავდაპირველად ბავშვთა პოპულაციის 3.8%-ს დაუდგინდა, $p < 0.5$ სანდობით. მიღებული მონაცემების მიხედვით, ცხადია, რომ ალერგიული რინიტისა და ბრონქული ასთმის განვითარება მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული სეზონზე, საცხოვრებელ ადგილას ცხოველების (ძაღვები: 6.5%; კატები: 1.8%) ყოფნაზე, ალერგიული რეაქციის ისტორიაზე, საცხოვრებელ ადგილას მტვრის შემგროვებლებზე, ოჯახურ ისტორიასა და მამრობით სქესზე.

კვლევა ჩატარდა შემთხვევით შერჩეულ იდენტიფიცირებულ პაციენტთა ჯგუფზე, მათ შორის 350 ინდივიდზე. ჩატარებული კვლევების დიაპაზონი და პაციენტების რაოდენობა (IgE ტესტი ჩატარდა 250 ბავშვზე და კანის ნიმუში აღებული იქნა 250 ბავშვისგან). ანამნეზის მონაცემების მიხედვით, დაავადების პათოგენეზში IgE საკმაოდ რთულ და მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, ამ პათოლოგიის მქონე პირთა 81.3%-ში მისი დონე მომატებულია სისხლის შრატში და სპეციფიკური ალერგენის იდენტიფიცირების შემთხვევაში, სისხლის შრატში ყოველთვის უნდა ვეძებოთ სპეციფიკური IgE ანტისხეულები ამ ალერგენის მიმართ ($p < 0.05$).

დასკვნა: ეპიდემიოლოგიურმა კვლევამ აჩვენა, რომ ბავშვთა პოპულაციაში ალერგიული დაავადებების: ატოპიური დერმატიტის, საკვებისმიერი ალერგიის, ალერგიული რინიტის და ბრონქული ასთმის დიაგნოზი დაისვა დაავადების კლინიკური სურათის, კლინიკური კრიტერიუმების, მოცემულ პოპულაციაში არსებული სიმპტომების საფუძველზე, იმ შემთხვევაში, თუ

რეალურად არ არსებობს ლაბორატორიული ტესტი, რომელიც დაადგენდა ასეთი ალერგიული ატოპიის არსებობას. ამრიგად, გაანალიზდა თითოეული ფაქტორის გავლენის მნიშვნელობა და პოპულაციაში ავადობასთან კორელაცია. მიღებული მონაცემების მიხედვით, მართვადი რისკ-ფაქტორების წილი საკმაოდ მაღალია და ეს შეიძლება იყოს საფუძველი ბავშვთა პოპულაციისთვის მიზნობრივი და ეფექტური პრევენციული ზომების შემუშავებისთვის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Sarah Wise, Lauren Roland, Cecelia Damask, Joshua Levy. Allergy, Asthma, and Immunology Committee, International Consensus Statement on Allergy and Rhinology: Allergic Rhinitis 2023;
2. Wise SK, Damask C, Roland LT, Ebert C et al. International consensus statement on allergy and rhinology: Allergic rhinitis - 2023. Int Forum Allergy Rhinol. 2023 Apr;13(4):293-859;
3. Wise SK, Damask C, et al. A Synopsis of Guidance for Allergic Rhinitis Diagnosis and Management From ICAR 2023. J Allergy Clin Immunol Pract. 2023 Mar;11(3):773-796;
4. Wise SK, Lin SY, Toskala E, Orlandi RR, Akdis CA, et al. International Consensus Statement on Allergy and Rhinology: Allergic Rhinitis. Int Forum Allergy Rhinol. 2018 Feb;8(2):108-352;
5. Dr Sandarva Giri. Allergic rhinitis. First published online November 11, 2023. 3 JECM 2024/5;
6. Alromaih S, Alsagaf L, Aloraini N, et al. (2022) Drug-induced rhinitis: Narrative review. Ear, Nose & Throat Journal 15: 014556132211412
7. P Demoly, J Bousquet, J C Manderscheid, S Dreborg, H Dhivert, F B Michel Precision of skin prick and puncture tests with nine methods, J Allergy Clin Immunol. 1991 Nov;88(5):758-62.

*მანანა კობახიძე, ნინო ადამია, ლაშა ჭელიძე, ირინე კეკელიძე, მაია ბერიძე,
თეა ზარქუა, ნატო ნაკუდაშვილი, მარინე ცაბაძე, ხათუნა კუპრაშვილი*
**ალერგიული დაავადებების კლინიკური მანიფესტაციები და მათი ეპიდემიოლოგიური
მაჩვენებლები საქართველოში**

თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი, გ. ჟვანიას პედიატრიული კლინიკა,
მ.იაშვილის პედიატრიული ცენტრალური კლინიკა, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

რეზიუმე

კვლევის მიზანს წარმოადგენდა სხვადასხვა ალერგიული დაავადების, მათ შორის, კვებითი ალერგიის, ატოპიური დერმატიტის, ალერგიული რინიტის და ბრონქული ასთმის ეპიდემიოლოგიური თავისებურებების შესწავლა, ჩვენს კლინიკებში, ამბულატორიულ ვიზიტზე მომართვიანობის მიხედვით ბავშვებსა და მოზრდილ პოპულაციაში. ეპიდემიოლოგიური კვლევის შედეგად ბავშვთა პოპულაციაში ალერგიული დაავადებები: ატოპიური დერმატიტი, საკვებისმიერი ალერგია, ალერგიული რინიტი და ბრონქული ასთმის დიაგნოზი ემყარებოდა დაავადების კლინიკურ სურათს. პაციენტების შეფასება მოხდა სპეციალური სტანდარტიზებული კითხვარებით. დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა სიმპტომებს მოცემული პოპულაციის, სადაც პრაქტიკულად არ არსებობს ლაბორატორიული ტესტი, რომელიც დამოუკიდებლად დაადგენს ამ ალერგიული ატოპიის არსებობას. ამრიგად, გაანალიზდა თითოეული ფაქტორის ზემოქმედების მნიშვნელობა და ავადობასთან კავშირი პოპულაციაში. მიღებული მონაცემების მიხედვით მაღალია მართვადი რისკის ფაქტორების ხვედრითი წილი, რაც შეიძლება საფუძველად დაედოს ალერგიული დაავადებების მიზანმიმართული და ეფექტური პროფილაქტიკური ღონისძიებების შემუშავებას ბავშვთა პოპულაციაში.

